

ใบความรู้สำหรับนักเรียน

พัฒนาการของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ในดินแดนไทย

ประวัติศาสตร์ หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นในอดีต อดีตของประวัติศาสตร์จะกินเวลานานเพียงใด ยังหาคำตอบที่แน่นอนไม่ได้ บางท่านกล่าวว่าประวัติศาสตร์เริ่มเมื่อมนุษย์รู้จักบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรและเรียกสมัยก่อนที่มนุษย์จะรู้จักบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ว่ายุคก่อนประวัติศาสตร์ หรือบางทีก็เรียกว่า ยุคโบราณคดี เพราะหลักฐานที่ใช้ศึกษาเรื่องต่างๆ ในยุคนี้ เป็นหลักฐานทางด้านโบราณคดี เช่น เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องประดับ โครงกระดูกมนุษย์ โครงกระดูกสัตว์ ซากเมล็ดพืช ดิน หิน แร่ ภาพเขียนสีตามผนังถ้ำ ฯลฯ

๑. การตั้งถิ่นฐานและการดำรงชีวิตของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์

เมื่อประมาณ ๕๐๐,๐๐๐ ปีมาแล้ว ดินแดนไทยมีมนุษย์อาศัยอยู่แล้ว จะเห็นได้จากการขุดพบเครื่องมือและชิ้นส่วนจากโครงกระดูกของมนุษย์ในยุคนั้น ทำให้สันนิษฐานได้ว่า

- มนุษย์อยู่รวมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ มีชีวิตแบบเร่ร่อน เคลื่อนย้ายไปตามแหล่งอาหารต่างๆ ที่อยู่ใกล้แหล่งน้ำ และอาศัยอยู่ตามถ้ำหรือเพิงผา เพื่อป้องกันอันตรายจากสัตว์ร้าย
- เมื่อประชากรเพิ่มมากขึ้น มนุษย์รู้จักวิธีการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์และสร้างบ้าน จึงทำให้มนุษย์เริ่มตั้งถิ่นฐานในบริเวณที่มีความปลอดภัยและอุดมสมบูรณ์ เช่น บริเวณหุบเขา บริเวณที่ราบใกล้แม่น้ำ
- ร่องรอยที่มีการขุดพบเช่น เครื่องปั้นดินเผา ที่บ้านโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา การขุดพบโครงกระดูกที่ฝังพร้อมเครื่องปั้นดินเผาและเครื่องประดับโลหะ พบที่ตำบลโคกพนมดี อำเภอพนสนิม จังหวัดชลบุรี ร่องรอยการสร้างบ้านที่หนองแซ่เสา อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี พบกลองมโหระทึกสำริด ที่บ้านทุ่งยั้ง จังหวัดอุดรธานี เป็นต้น
- การตั้งหลักแหล่งของมนุษย์ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ในดินแดนไทย อาจกล่าวได้ว่า เป็นการเริ่มต้นพัฒนาการของมนุษย์ที่อยู่รวมกันเป็นชุมชน แล้วพัฒนาเป็นหมู่บ้าน เมืองและอาณาจักรในเวลาต่อมา

๒. หลักฐานทางโบราณคดีที่แสดงพัฒนาการของมนุษย์ที่พบในท้องถิ่น

สามารถแบ่งตามลักษณะของเครื่องมือเครื่องใช้ ได้ดังนี้

๒.๑ ยุคหิน คือ การจำแนกสมัยก่อนประวัติศาสตร์จากเครื่องมือของมนุษย์ในยุคนี้ การศึกษาพัฒนาการของมนุษย์ในยุคนี้ จึงศึกษาได้จาก ลักษณะที่พักอาศัย เครื่องมือหิน และ เครื่องใช้ เช่น เครื่องประดับ โครงกระดูก เมล็ดพืช ซากพืช รวมทั้งศิลปะถ้ำที่หลงเหลือเป็นหลักฐาน มาถึงปัจจุบัน เครื่องมือของมนุษย์ยุคหินส่วนใหญ่เป็นหินที่มีลักษณะต่างๆ เช่น หินที่ถูกกะเทาะออกเป็นบางส่วน หรือหินกะเทาะทั้งสองด้าน รวมทั้งหินกะเทาะที่ขัดเรียบ ทำให้มีความคมมากขึ้น เครื่องมือหินเหล่านี้ใช้ในการบด ตัด ฉีก ขุดหรือทุบผลไม้เปลือกแข็ง ที่มนุษย์นำมาเป็นอาหาร รวมทั้งการใช้เป็นเครื่องล่าสัตว์ ยุคหินสามารถแยกได้ ดังนี้

ยุคหินเก่า (Paleolithic Period หรือ Stone Age) อยู่ระหว่าง ๒,๕๐๐,๐๐๐ - ๑๐,๐๐๐ ปีมาแล้ว มนุษย์ในยุคนี้อาศัยอยู่ในถ้ำหรือเพิงผา ยังไม่มีความคิดสร้างที่อยู่อาศัยโดยใช้วัสดุธรรมชาติหรือตั้งรกรากถาวร ดำรงชีวิตด้วยการล่าสัตว์ หาปลา และเก็บหาผลไม้ในป่า เมื่ออาหารตามธรรมชาติหมดก็อพยพไปหาแหล่งอาหารที่อื่นต่อไป มนุษย์ยุคหินเการู้จักประดิษฐ์เครื่องมืออย่าง หยาบๆ เครื่องมือที่ใช้ทั่วไป คือ เครื่องมือหินกะเทาะ ที่มีลักษณะหยาบ ใหญ่ หนากะเทาะเพียงด้านเดียวหรือสองด้าน ไม่มีการฝนให้เรียบ มนุษย์ยุคหินเการู้จักนำหนังสัตว์มาทำเป็นเครื่องนุ่งห่ม รู้จักใช้ไฟเพื่อให้ความอบอุ่นแก่ร่างกาย ให้แสงสว่างให้ความปลอดภัย และหุงหาอาหาร มีการฝังศพ ทำพิธีกรรมเกี่ยวกับการตาย และมีการนำเครื่องมือเครื่องใช้และอาวุธต่างๆ ของผู้ตายฝังไว้ในหลุมด้วย นอกจากนี้มนุษย์ยุคหินเกายังรู้จักสร้างสรรค์งานศิลปะ ซึ่งพบภาพวาดตามผนังถ้ำที่ใช้สีฝุ่นสีต่างๆ ได้แก่ สีดำ น้ำตาล ส้ม แดงอ่อน และเหลือง ภาพที่วาดส่วนใหญ่เป็นภาพสัตว์ เช่น วัวกระทิง ม้าป่า กวางแดง เป็นต้น ภาพวาดที่มีชื่อเสียงของมนุษย์ยุคหินเก่าอยู่ที่ถ้ำลาสโก ประเทศฝรั่งเศส

ยุคหินกลาง (Mesolithic Period หรือ Middle Stone Age) อยู่ระหว่าง ๑๐,๐๐๐- ๖,๐๐๐ ปีมาแล้ว มนุษย์ยุคนี้รู้จักทำเครื่องมือหินที่มีความประณีตมากขึ้นด้วยการกะเทาะผิวด้านใด ด้านหนึ่งหรือทั้งสองด้านออกให้เกิดความคม ทำให้เครื่องมือหินในยุคนี้มีรูปทรงที่เหมาะสมแก่การใช้งานมากขึ้นกว่าเดิม เครื่องมือยุคหินกลางที่พบมีทั้งเครื่องมือสับ ตัด ขุดและทุบ หลักฐานเครื่องมือหินของมนุษย์ในยุคหินกลางพบในทวีปยุโรปและทวีปเอเชีย โดยพบครั้งแรกในเวียดนาม เรียกว่า **วัฒนธรรมฮัวบิเนียน** จัดเป็นวัฒนธรรมยุคหินกลางของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งประเทศไทย

ยุคหินใหม่ (Neolithic Period หรือ New Stone Age) อยู่ระหว่าง

๖,๐๐๐ - ๔,๐๐๐ ปีมาแล้ว มนุษย์ยุคนี้มีความเจริญทางวัตถุมากกว่ายุคหินกลาง รู้จักควบคุมธรรมชาติมากขึ้น รู้จักพัฒนาการทำเครื่องมือหินอย่างประณีตโดยมีการขัดฝนหินทั้งชิ้นให้เป็นรูปร่างลักษณะต่างๆ เพื่อให้เครื่องมือมีประสิทธิภาพในการใช้สอยมากขึ้นกว่าเครื่องมือรุ่นก่อนหน้านี้ เช่น มีดหินที่สามารถตัดเฉือนได้แบบมีดโลหะ มีการต่อตำยาวเพื่อใช้แผ่นหินลับคมเป็นเสียมขุดดิน หรือต่อตำไม้สำหรับจับเป็นขวานหิน สามารถปั้นหม้อดินและใช้ไฟเผา สามารถทอผ้าจากเส้นใยพืชและทอเป็นเชือกทำเป็นแหหรืออวนจับปลา ลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งที่จำแนกมนุษย์ยุคหินใหม่ออกจากมนุษย์ยุคหินกลางก็คือการที่มนุษย์ยุคนี้รู้จักการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ในระดับที่ซับซ้อนมากขึ้น เช่น มีการปลูกข้าวและพืชอื่นๆ เช่น ถั่ว พัก บวบ และเลี้ยงสัตว์หลายชนิดมากขึ้น เช่น แพะ แกะ และ วัว ซึ่งก็คองทั้งไว้ใช้งานและเป็นอาหาร

ร่องรอยการตั้งหลักแหล่งของมนุษย์ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ พบอยู่ทั่วทุกแห่งในดินแดนไทย เช่น

ภาคเหนือ พบเครื่องมือหินกะเทาะ ที่บ้านแม่ทะ จังหวัดลำปาง

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบเครื่องมือหิน ที่บริเวณฝั้งแม่น้ำโขง อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

ภาคตะวันตก พบเครื่องมือหิน และเศษภาชนะดินเผา โครงกระดูกและกระดูกสัตว์ ที่บริเวณแม่น้ำแควน้อย จังหวัดกาญจนบุรี

ภาคใต้ พบเครื่องมือหินกะเทาะ บริเวณถ้ำหลังโรงเรียน จังหวัดกระบี่

ภาคกลาง พบเครื่องมือหินกะเทาะ เช่น ขวานหินกะเทาะ กำไลหิน ที่บ้านหนองเป่า จังหวัดสุพรรณบุรี

๒.๒ ยุคโลหะ คือ การจำแนกสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่มนุษย์รู้จักนำโลหะบางชนิด ได้แก่ ทองแดง สังกะสี และเหล็กมาทำเป็นเครื่องมือ เครื่องใช้ และเครื่องประดับ